Balio Sruogos laiškas Juozapui Sruogai, 1930-08-04, iš Kauno – į Berlyną

Mielas Juozapai, / Tu turbūt vėl ką nors negera pamanei, kad aš dabar...

Mielas Juozapai,

Tu [1] turbūt vėl ką nors negera pamanei, kad aš dabar grįždamas pro Berlyną pas Tave neužėjau. Bet kad taip jau išėjo. Berlynan atvažiavom antradienio rytą 10 1/2 val. (traukinys pavėlavo) – nemiegota naktis. Tuojau teko nakvynės ieškot. Gavau ją netoli Anhalter Bnh. [2] po 3 Mrk nuo žmogaus (su patarnavimu). Kompanija buvo iširus ir išklerus: kalnuos labai lietus lijo, buvo nuobodu – publika tarpusavy pykos [3]. Nuraminimui – tuojau nutempiau į Museum für Völkerkunde [4]. Pietūs. Pavargę amžinųjų. Sugulė miegot iki 7 val. – kaip nabašninkai. Šiuo metu tave pasiekt aš fiziškai negalėjau. 7 val. – jau sunku tave bebuvo rast. Visi vykom į Luna Park [5]. Iš ten į Vaterland [6]. Paskui gatvėmis valkiojomės. Trečiadienį rytą – atsikėlėm vėlai – ir tai nedaug temiegoję. Tuojau pradėjau rūpintis „platzkart'omis“ [7] – pasirodė, mano biletas (kompanijai) Münchene negerai parašytas: tokiam traukiniui nuo Berlyno, kuris visai neina. O tuo tarpu kolektyviniame bilete, sulig įstatymų, niekas negali būti pakeista! Turėjau draskytis iš vienos stoties į kitą, kol radau tokį stoties viršininką, kuris sutiko pakeist biletą! Paskui – daiktų gabenimas, „platzkartos“. Laiko maža. O dar turėjau būtinai šio to nusipirkti. Taip ir nepamačiau, kaip atėjo 6 val., o 7-ą – išeina traukinys. [1r] //

Taip jau susidėjo aplinkybės, – ką gi aš galėjau padaryti? Todėl būtų gera, kad nepyktum!

Iš viso šįmet ekskursija baisiai nesisekė. Vos tik pakliūnam į gražesnę vietą – tuoj lietus, ir dar koks! Ant Jungfrau – lietus, Aletschgletscher – lietus, Dolomituos – lietus, 4 Kantonų ežeras – lietus. Tai baisai neigiamai atsiliepė į kompanijos ūpą – rezultate susipyko, kaip šunes. Be to, dar Aletschgletschere – del lietaus ir tamsos – buvome pasiklydę špaltose. Visi šlapi iki paskutinio siūlelio, lietus pilia, šalta, o čia ledyno plyšiai vienas už kitą bjauresnis. Klaidžiojome sušalę 2–3 valandas, – tai buvo baisiai pavojinga. Truputį pragiedrėjo, susiorientavom, kur eit [8]. Vos nuėjom nuo ledyno – prasidėjo sniego audra. Jei ji būtų užtikus mus ledynuose, tai vargu bau bebūtų mažiausia viltis gyviems išeiti: užnešė špaltas, ir tuomet sunku į jas neįklimpti. Tai buvo pavojingiausias momentas iš visų mano ekskursijų [9]. Gerai buvo tiktai Zürich'e: tokio konsulo, kaip Simon, – niekur nėra kitur. Vaišingumas ir svetingumas – nepaprastas! [10]

Dabar jau sėdžiu Būgiuose – pradedu ilsėtis. Labų dienų nuo Vandos [11] ir Dalės [12] Tau ir p. Bronei [13].

Br. Boles

Rugp. 4 d. [14] [1v] //

KOMENTARAI

[1] Juozapas Sruoga (1886–1957) – diplomatas, vyriausias Balio Sruogos brolis, nuo 1925 m. rugpjūčio mėn. dirbo Lietuvos pasiuntinybėje Berlyne raštinės, nuo 1929 m. Konsulinio skyriaus vedėju.

[2] Anhalter B[ah]nh.[of] (*vok*) – Traukinių stotis.

[3] Šveicarijos kalnuose „mus persekiojo stichija – lietus, sniegas, šaltis“ (B. S., „Ekskursijai pasibaigus“, in: *Lietuvos aidas*, Kaunas, 1930-08-07, Nr. 178, p. 6).

Ekskursijos vadovo ir ekskursantų nuotaika, nulemta blogo oro, nuovargio, nesusipratimų, sunkumų kelyje, atsispindi Balio Sruogos atvirlaiškiuose žmonai:

„Tiesa, Vanduk, kaip būtų buvę gera, kad Tu būtum kartu važiavus! Ir dėl manęs nebūtų žuvus ekskursija. Dabar ji žuvo. Na, gal niekas nekaltas – jei ne tas lietus – gal viskas būtų gerai, bet dabar ūpas blogiausias.

Dabar blogai. Su 4 ek-tėm nesikalbu; kalbu tik oficiališkai. Kvailas nesusipratimas. Pav. vakar reikėjo pėstiem eiti 17 kilom. Pasileido bėgt, Dvar-tė su Že-tyte atbėgo pirmos – kojos kruvinos. Sal. Nėris pavargo, vos neapalpo. Atėjo vėliau – pavėlavom į traukinį. Kitos pradėjo ją bart – ji raudot, isterika stoty, nors pasiusk! Vėl kitos moters prisipirko Milane šilko, per lietų bijo eit – sušlapint, geruoju negaliu išprašyti eit, o sėdėt negalima – nes lyja ir lyja, laukdamas gero oro – ir namo nesugrįši. Šitokios rūšies incidentas mane baisiai erzina, o nuo moterų aimanavimų man ausys skauda – stačiai nebegaliu. Laukiu nesulaukiu, kada ta prakeikta ekskursija pasibaigs“ (Balio Sruogos atvirlaiškis Vandai Dagirdaitei-Sruogienei, iš Miuncheno – į Būgius, 1930-07-26, in: *BSR* 17-II, p. 128).

[4] Berlyno etnologijos muziejus, kuriame sukaupta visų žemynų senųjų kultūrų palikimo kolekcija (iš viso – apie 500 000 objektų). Ją sudaro ne tik ritualiniai eksponatai, namų apyvokos daiktai, juvelyriniai dirbiniai, skulptūros, bet ir muzikos instrumentų dokumentinių nuotraukų, filmų rinkiniai.

[5] Luna Parkas – 1909–1933 m. didžiausias Europos pramogų parkas Berlyne.

[6] „Haus Vaterland“ (*vok* „Tėvynės namai“) – pramogų centras Potsdamo aikštėje, veikęs 1928–1943 m.

[7] Plackartė (*vok Platzkarte* – vietaženklis) – bilieto papildomoji kortelė arba kvitas tam tikrai vietai užimti keleivinio traukinio vagone.

[8] Iš Jungfrau rašytuose atvirlaiškiuose žmonai Balys Sruoga apibūdino kelionės iššūkius: nutrūkusį ryšį, varganas sąlygas, blogą orą, ekskursantų ligas, pavojus:

„Vėl lietus lijo kelios dienos – nakvojom pas ūkininkus ant šieno, tvartuose, kur – nei atviručių, nei pašto. Pagaliau, trečia diena, kaip Pinigis serga: dantys, karštis. Šiandie traukiniu atvažiavome į Jungfrau, o čia – apsiniaukęs dangus, nieko nematyti. Greit leisimės į apačią. Įspūdžio jokio, o vargo daug“ (Balio Sruogos atvirlaiškis Vandai Daugirdaitei-Sruogienei, iš Jungfrau – į Būgius, 1930-07-17, in: *BSR* 17-II, p. 117);

„vakar buvo gal sunkiausioji diena. Užvakar iš Jungfraujoch leidomės gletšeru į Concordia Hütte. 5 valandas – vienas lietus. Atėjome vakare į Hütte visiškai šlapi. Šiaip taip pernakvojome, vakar gi leidomės gletšeru toliau į apačią. Vėl visą dieną lietus, nieko nesimato. Ėjome be vado. Pasiklydau su Co gletšero špaltuose. Per lietų klajojome po špaltus apie porą valandų sušlapę iki kaulų (vietoje, kur pavojai tik). Plyšiai – plyšiai gilūs, ledas slidus, šlapia – nieko nesimato. Tai buvo baisiausia ir pavojingiausia…“ (Balio Sruogos atvirlaiškis Vandai Daugirdaitei-Srugienei, iš Jungfrau – į Būgius, 1930-07-19, in: *BSR* 17-II, p. 120).

Ekskursantai leidosi nuo Eggishorn viršūnės (2934 mtr.) pietų Šveicarijoje.

Nuotraukoje Studentų ekskursija Alpių kalnuose iš dešinės: doc. B. Sruoga, stud. Žemaitytė, Petrauskaitė, Mačiūnaitė, rašytojas Balčiūnas-Švaistas, dainin. Dvarionaitė-Montvydienė, stud. Pinigis, poetė Salomėja Nėris-Bačinskaitė, rašytojas Tarvydas, agr. Niauronis, p. Strazdienė ir du vokiečiai bavariečiai, prisijungę prie ekskursijos“ (žr. B. S., „Apie alpinizmą“, in: *Lietuvos studentas*, Kaunas, 1930-10-01, Nr. 2, p. 5).

[9] Jungfrau viršukalnėje ekskursantai dėl staiga pasikeitusio oro patyrė netikėtą išbandymą, kuris galėjo kainuoti gyvybę:

„Nuo nakvynės iki kitos sustojimo vietos buvo maždaug trys valandos kelio. Kalnuose kelias apskaičiuojamas tik valandomis. Kalnų vadovai už nuvedimą užsiprašė po 200 frankų. Mes ėjome dviem grupėm, po 6 žmones. Mažos grupės yra judresnės, paslankesnės. Bet mokėti 400 frankų arba 800 litų mums pasirodė nepaprastai brangu. B. Sruoga trumpai pasiklausė kelio, beveik nė nepasitarė, tik pažiūrėjo į barometrą ir davė ženklą susirišti ir keliauti. Iš viešbučio nusileidome į ledyną, susirišome virvėmis ir smagūs, linksmi patraukėme žemyn. Reikia pasakyti, kad kiekvienas nešėsi ant nugaros po 12–15 kilogramų, o kai kurie net iki 20. Su savim nešėmės puodus, maistą, denatūruotą spiritą ir visus kitus reikmenis.

Ėjome neskubėdami, lazdomis pasiramščiuodami, nes kelias buvo neilgas, matomumas geras.

Po pusvalandžio staiga užėjo šaltas tankus lietus. Priešakyje grupės ėjau aš, užpakalyje šiauliškis mokytojas Stonis. Kažkas įsmuko į plyšį. Ištraukėme, pasijuokėme. Gal po valandos visiškai apsiniaukė, prasidėjo pasiutusi šlapdriba. Matomumas tesiekė 5–10 metrų. Ledo plyšiai darėsi vis platesni. Bešokinėjant per juos ne vienas susikruvino rankas, sušalo, permirko. Pasibaigė kelionei skirtas laikas, o kelio galo nesimatė. Žmonės pradėjo nerimauti. Mano grupėje ypač nerimavo rašytojas J. Švaistas. Jis daugiausia, atrodė, „kentėjo“, siūlė visokiausių projektų. Geriausiai laikėsi Stonis ir S. Nėris. Ji ėjo paskui mane ir tik retkarčiais atsidusdavo. Pirmoje grupėje „sustreikavo“ Žemaitytė. Atsisėdo ant ledo, pradėjo šaukti ir pareiškė, kad „ant virvės“ daugiau nebeisianti. Teko pražiodžius įpilti spirito. Po dešimties minučių pareiškė vėl eisianti.

Pirmoji grupė, kurią vedė B. Sruoga, praeidama pro mus, norėjo suruošti pasitarimą. Buvo įvairiausių pasiūlymų. Tačiau viena buvo aišku, jog grįžti atgal ar atsileisti nuo virvės – neįmanoma. Tai būtų tikra pražūtis. B. Sruogai patariau neleisti daryti jokių pasitarimų.

– Tai vesk, Domai, – patylomis tarė B. Sruoga.

Nežinant kelio, išvesti galutinai nusikamavusius, sušalusius, sušlapusius, sugrubusiomis, pamėlusiomis, kruvinomis rankomis, apsnigtomis galvomis žmones nebuvo lengvas uždavinys. Įmirkusios kuprinės pasidarė keliariopai sunkesnės… Kažkas pamatė ženklą ir pamanė, kad tai kelio rodyklė. Deja, tai tebuvo ženklas, liudijąs, kad toje vietoje žuvęs žmogus.

Man teko anksčiau nugirsti vadovo pokalbį su B. Sruoga, kai jie aiškinosi kelio kryptį. Nujaučiau, kad reikia sukti į kairę. Be kelio, 75o gal 80o statumo kalnu ėmėme kopti pirmyn. Kas du trys žingsniai ilsėjomės. Sunkiausia buvo Dvarionaitei, kuri beveik raudojo. S. Nėris dažnai suvaitodavo, bet valios pastangomis nugalėdavo nuovargį. Stonis aiškiai šaipėsi iš J. Švaisto ištižimo. Ėjome labai atsargiai, bijodami, kad nenuridentume einantiems iš paskos ant galvų akmenų. Po dviejų valandų vargais negalais pasiekėmė taką.

Visiškai nesvarbu, kur tas takas veda, nesvarbu, kiek tuo taku reiks eiti, teisingiau, kiauliarisčia bėgti, kad apšiltum, nesvarbu, kur nubėgsi, bet svarbu, kad išsiveržėme iš ledų karalystės, iš sniegų… Svarbu, kad galima išsivaduoti nuo nebepakenčiamos kilpos, svarbu, kad pasirodė aiški viltis išsigelbėti, kad gyvenimas vėl įgijo prasmę.

Kad mes buvome netoli pražūties, paaiškėjo vienoje Miuncheno alinėje, besklaidant laikraščius. Toje pačioje vietoje ties Jungfrau, tą pačią dieną žuvo keturi prityrę alpinistai. Du iš jų radę sušalusius, o kitų dviejų net pėdsakų neužtikę. Taip skelbė laikraščio kronika.

Vietoje trijų valandų ėjome septynias ar daugiau. Nei pirštai, nei dantys nebeišlaikė papiroso, – taip buvome nužvarbę.

„Jungfrau Hütte“ viešbutyje suradome pažįstamuosius prancūzus, kurie dabar su didele pagarba mus sveikino.

Šildėmės kaip įmanydami. Kas per amžių nebuvo gėręs konjako, dabar neatsisakė. S. Nėris nuoširdžiausiai man padėkojo už rūpinimąsi ir globą. Jos padėką ir šiandieną prisimenu“ (Domas Pinigis „Atsiminimai apie Salomėją Nėrį“, in: *Literatūra ir kalba*, Vilnius: Lietuvos TSR Mokslų akademija, Lietuvių kalbos ir literatūros institutas, Valstybinė grožinės literatūros leidykla, 1959, p. 110–111).

Ekskursijai pasibaigus Balys Sruoga prisiminė ištvermingus bendrakeleivius, pagalbininką Domą Pinigį: „Drauge turiu pareikšti padėkos ir visiems ekskursijos dalyviams už jų širdingumą, džiaugsmo metą, už pasiryžimą ir ištvermę sunkaus pavojaus valandą, kuri mūsų gyvenimo giją buvo sumezgus į vieną kilpą: pasauliui ir giltinei… Ir ypač esu sujaudintas, galėdamas padėkoti p. Dom. Pinigiui, kuris broliškai su manimi pasidalino ne tiktai įkyrius ekskursijos organizacijos rūpesčius, bet ir žiaurią atsakomybę klajonėse per Alatsch gletšero prarajas“ (Balys Sruoga, „Ekskursijai pasibaigus“, in: *Lietuvos žinios*, Kaunas, 1930-08-06, Nr. 177, p. 4).

[10] Balį Sruogą ir ekskursantus Šveicarijoje papirko konsulo Wilhelmo Simono gerumas, dosnumas, rūpestingumas. Konsulo dėka lietuviai priimti ypač svetingai:

„Priėmimą surengė, kurį net sunku įsivaizduot. Valgydino, vaišino, vežiojo laivais, automobiliais. Züriche buvome 3 dienas, – nežiūrint nesiliaujačio lietaus ūpas kuo geriausias – nė valandėlės poilsio, nė minutės, kad nebūtų, kur skubėti. Mūsų priėmimui konsulas išleido ne mažiau 2 000 Fr. Gali įsivaizduot, koks viso to rezultate ūpas ekskursantų tarpe! Dainos nesiliauja visą laiką – laivuos ir traukiniuos – [t]iek jiems džiaugsmo, kad jie į mane žiūri už ekskursijos surengimą kaip į dievą kokį“ (Balio Sruogos atvirlaiškis Vandai Daugirdaitei-Sruogienei, iš Ciuricho – į Būgius, 1930-07-13, in: *BSR* 17-II, p. 109–112);

„Mes buvome Zueriche 3 dienas pas poną konsulą kaip mylimi svečiai ir jautėmės, tarytum mes būtume sugrįžę iš tolimos kelionės į tikrą tėviškę, ir mes neturėjome Zueriche tokio noro, kurio p. konsulo rūpestingumas nebūtų patenkinęs. Ir dovanos mus pasitiko, ir išlydėjo. Ir dar daugiau. Pono konsulo autoritetas lydėjo mus per visą Šveicariją. Užtekdavo mums įvairiuose Šveicarijos pakraščiuose pasakyti: mums patarė p. konsulas Simon, – ir mes buvome priimami kaip savo žmonės, kaip giminės: toks garbingas ir autoritetingas Lietuvos konsulo vardas Šveicarijoje!“ (Balys Sruoga, „Ekskursijai pasibaigus“, in: *Lietuvos žinios*, Kaunas, 1930-08-06, Nr. 177, p. 4; dar žr. Idem, in: *BSR* 17-2, p. 110).

[11] Vanda Sruogienė (1899–1997) – istorikė, Balio Sruogos žmona.

[12] Dalia Sruogaitė (1925–2015) – Balio Sruogos dukra.

[13] Bronė Jazbutytė-Sruogienė (1896–1950) – Balio Sruogos brolio Juozapo Sruogos žmona.

[14] Balys Sruoga, grįžęs iš paskutinės pavojingiausios kalnų kelionės, praėjus dviems mėnesiams, parašė esė apie patirtį kalnuose:

APIE ALPINIZMĄ

1. Vienas Lietuvos pilietis, kartą pabuvojęs Tirolio kalnuose, savo prietelio paklaustas, kas tai yra alpinizmas, aiškino:

– Pasirink karščiausią liepos mėnesio dieną, pasistatyk kopėčias prie Soboro, pasikabink didelį maišą ant pečių, prisikrauk jį pilną akmenų ir laipiok kopėčiomis nuo ryto lig vakaro aukštyn – žemyn, aukštyn – žemyn, – tai ir žinosi, kas tai yra alpinizmas.

Šis štukoriškas paaiškinimas norėjo pabrėžti kelionės į kalnus sunkumą. Žinoma, ir to jis nepasiekė: kelionė į kalnus kartais esti nepalyginamai sunkesnė negu laipiojimas kopėčiomis po Soborą. Juo labiau kad kalnų aukštumoje alpinistas nuolat besiranda, kaip vienas ilgaūsis Kauno biznierius sako, nuo smerties – per Marytės plauką.

Jei taip sunku ir taip pavojinga – tai ko gi raičiojas tie alpinistai po kalnus?

Ogi ir liorlakas – ir dvokia, ir kartus, ir aitrus – ir vis tiktai jį lak ir girtuokliai, ir šiaip visokie nusavinti bei nenusavinti piliečiai!

Arba kur bjauresnės smarvės rasi, kaip tabaka, priskretusi pypkė, – bet pabandyk ją atimti iš prisiekusio pypkoriaus!

2. Daugelis sako, kad alpinizmas – tai sportas, – esą gal tai viena iš gražiausiųjų ir sunkiausiųjų sporto šakų.

Netikėkit: meluoja. Žinoma, alpinizmas turi „šį tą“ iš sporto. Bet kas gi to „šio to“ neturi? Neturi politika, ekonomija, literatūra? Ar tai jau taip komiškai ir skambėjo, kai Sovdepija šiais metais ruošė meno olimpiadą? Ir dar daugiau, kad norite. Meno olimpiadą – gali suruošti, bet alpinizmo olimpiados – nesuruoši. Na, gali ir ją suruošti taip pat, kaip ir, pavyzdžiui, gaisrų olimpiadą. Tiktai po gaisrų olimpiados visi jos dalyviai turbūt tuojau nukeliautų į sunkiųjų darbų vienuolyną, o alpinizmo olimpiados dalyviams – tebūtų vienas kelias: pas dėdę Abraomą…

Na, alpinizmas – ne sportas, nėra ko apie tai ir kalbėti. Alpinistui rūpi ne rekordai, kurių gali pasiekti atitinkamu būdu išlamdęs raumenis, kaulus ir sąnarius. Alpinistui techniška ir sporto technika – tai tik pagalbinės priemonės, svarbios ir brangios, besiekiant savaimingų tikslų. Tie tikslai – ypatingi alpinisto pergyvenimai, kurie jam tūkstanteriopai atmoka už padėtąjį vargą į kalną bekopiant.

3. Kas tai yra alpinisto pergyvenimai, kokia jų esmė?

Apsakykite žmogui, kuris savo gyvenime nėra tabako ragavęs, apsakykite jam, ką jaučia geras pypkorius, porą dūmų nukandęs, – ar jis supras? Rožę mes turbūt visi esame uostę ir mergičkom prie krūtinės segę, bet pabandykite atpasakoti rožės kvapą, atpasakoti, ką žmogus jaučia ją pauostęs, – ar atpasakosite? Dudki!

Dar sunkiau atpasakoti alpinisto pergyvenimus, – laukų lygiųjų skruzdėlės niekuomet jų nesupras. Nėra tokio dailininko, kuris būtų atvaizdavęs kalnų didybę, nėra tokio poeto, kuris būtų kalnus aprašęs! Jų darbai, šiaip imant, didi ir galingi, tėra tiktai menkas mašalas, palyginant su tuo, kas tikrovėje yra.

4. Alpinizmas – dirbtinas žodis, Europos žodis. Europoje viešpatauja aukščiausieji kalnai Alpės, sukaupiantys įvairiausias kalnų rūšis ir formas. Kopiantieji į Alpes ir vadinami alpinistais. Iš čia sąvoka išplėsta: alpinistais vadinami ir tie, kurie kopia ir į Vokietijos, Italijos, Ispanijos, į Kaukazo kalnus.

Alpinisto pergyvenimai yra skirtingi, – jie priklauso kur, į kokius kalnus, kokiuo metų laiku ir kokiuo būdu kopiama. Kiekvieno kopimo forma ir rūšis turi savaimingų žavingumų, ir sunku kuriam nors vienam pripažinti pirmenybę. Rūšies pasirinkimas – priklauso nuo kopiančiojo psichinių savumų, nuo jo psichinės struktūros. Vienam tinka rožių kvapas, kitam – krapų, vienas myli storas moteris, kitas – liesas… Kodėl?

5. Lengviausią ir linksmiausią kelionės po kalnus formą vokiečiai tiksliai vadina *Beirgwondeln [Bergwandern* kalnų žygiai, – NM], tai yra: klajoti po kalnus. Tai apima kelionę po miškų ir vadinamąją Alpių pievų zoną. Kalnų pašaknėj paprastai auga dideli miškai, juo aukščiau – juo medžiai darosi mažesni. Tam tikroje aukštumoje medžiai pasibaigia, pušelės nebeauga aukštyn, bet priglūsta prie žemės, pavirsta į krūmus. Dar aukščiau – ir tokių medžiagalių nebėra, eina pievos ir dar aukščiau prasideda sniegas ir ledai. Įvairiuose Europos kalnuose šios zonos randasi nevienodoje aukštumoje. Pavyzdžiui, Alpėse miškai eina iki 1500–1800 metrų aukštumos; 1800–2500 zonoje eina pievos, aukščiau – jau sniegas, uolos… O Kaukaze, pavyzdžiui, sniegas prasideda visu 1000 metrų aukščiau, negu Alpėse.

Klajonė po kalnų miškus ir pievas – gyvenimas gamta – pilna to žodžio prasme. Toli nuo žmonių, nuo civilizacijos, – tik ūžiančios girios, svaiginančios pievų kvepmenos, triukšmingi kalnų upeliai, kaitri saulė ir lengvas oras – visa tai sudaro jaudinančią kažkokią simfoniją.

6. Šitose pievose prasideda (tęsiasi ir aukštesnėse) tai, ką vokiečiai vadina *Kletterai [Kletterei*, – NM], – karstymasis, raičiojimasis po kalnus. Tai liečia keliones per uolas. Ši kalnų kelionės rūšis turi savo sudėtingą, dabar jau labai gerai išrutulotą lipimo techniką, – ištisą mokslą. Čia alpinistas yra pirmoj eilėj kovotojas, besikaujantis su gamtos pastatytomis sunkenybėmis, besidžiaugiantis pergale. Kaip įsiklausymas į žavingą simfoniją sukelia žmoguje laimės jausmą, taip ir alpinisto valios įtempimas, nugalėjimas erdvės, tolio, sunkenybių išsibaigia dvasioje laimės pajautimu.

– Aš galiu įsivaizduoti menininką, kuris garsų pasaulio apsapniu gyvena; grakščiausios meliodijos ir stebuklingos simfonijos skamba jo ausyse; galimas daiktas, melodijos, kurios niekuomet nebus užrašytos. Tačiau, jeigu aš sakau, kad besikarstantys per uolas (kletterer), bedarydamas tobuliausiai išpildytus žygius uolose, nugalėdamas materiją, akmenis, nugalėdamas stačiai iškilusias uolas, pasiekia tvikstančios fizinės laimės ir aukščiausio džiaugmo, – jeigu aš tai sakau, tai jūs netikėdami linguosite galva. Bet tai yra taip! – sako garsus alpinistas dr. Emil Gretschmann (B. S., „Apie alpinizmą“, in: *Lietuvos studentas*, Kaunas, 1930-10-01, Nr. 2, p. 5).

Lipimas į milžiniškas stačias uolas, paliekant apačioj tamsią bedugnę, reikalauja dvasios stiprybės, valios kietumo, pasiryžimo, ištvermės, vikrumo, matematiškai tiksliai apskaičiuotų judesių: mažiausias netikslumas gali nuvest į bedugnę. Viso to meistriškas sunaudojimas veda į tikslą, pašaukia laimės jausmą.

Dr. Gretschmann sako tūkstanteriopą teisybę.

7. Dar sunkesnė ir atsakomingesnė kelionė į aukštuosius kalnus, į ledynus, reikalaujanti dar didesnės ištvermės, valios stiprybės, technikos. Aukštieji kalnai atveria neapsakomos didybės ir grožybės reginius. Akys siekia kelius šimtus kilometrų aplinkui, ir tamsiai mėlynas dangus, rodos, jau taip nebetoli, ir kalnų saulė tokia miela, ir kalnų viršūnės – tokios nuostabios formos!

Užtat ir kelionė į aukštuosius kalnus, į ledynus yra tokia sunki, tiek daug pavojų slepianti. Jei į uolas raičiotis eina daugiausia žalias jaunimas, tai į ankštuosius kalnus – subrendę asmens.

– Uoloti kalnai su savo aštriomis, tokiomis savaimingomis formomis tarytum atvaizduoja jaunimo vidaus gyvenimą, savaimingus jo valios impulsus, ir jaunimas, nugalėdamas uolas, visuomet vėl ir vėl save *pergyvena*. Tuo tarpu ledynai, labiau negu uolos, atitinka žmogaus brandos amžiui, nes šis amžius, pažinimo amžius, ledynų laisvuose plačiuose horizontuose pažįsta savo laukujus simbolius! – teisingai pastebi dr. Heinrich *Pfanel*.

8. Vėlei savaimingų pergyvenimų teikia kelionė po kalnus žiemos metu. Dabartinė kelionės technika reikalauja, kad alpinistas geriausiai mokėtų valdyti *pačiūžas, Sky*. Čia gal daugiausia yra sporto elemento, ir šis sportas – visų gražiausias. Sunkiai, sunkiai, pamažėli vyksta pasikėlimas į kalną. Ir dieną, ir kitą praversi, kol pasikelsi į išsvajotąjį tikslą. O tenai – sniegas, sniegas aplinkui – per dešimts, per šimtus kilometrų – bangotas sniego okeanas, – paskendęs saulės spinduliuose. Ir į apačią, į pakalnę – per kelias valandas tą pat kelią, kuris į viršų einant pareikalavo kelių dienų. Laisvas, kaip Alpių vėjas, leki į pakalnę, tarytum paukščio sparnais skrisdamas, per uolas, per medžius peršokdamas, per bedugnes perlėkdamas...

Bet ir žiemos metą kalnai slepia ne mažiau pavojų, kaip vasarą – gal net dar daugiau…

9. Ne kiekvienas gali eiti į kalnus.

Visų pirma, kelionė į kalnus reikalauja išminties: kad kiekvienose apystovose galėtum susivokti, įvertinti padėtį, nuspręsti, kas daryti, ir atitinkamai pasielgti. Reikia mokėti būti atsargiam ir sveikai samprotauti. Kvailai pasielgti gali kiekvienas, bet kas nuolat kvailai elgiasi, tam ne vieta į kalnus. Reikia, kad būtum įpratęs nenustoti dvasios, mokėtum greitai nuspręsti, mokėtum save suvaldyti. Nervingi, karšti žmonės, negalį susivaldyti, nemoką prisitaikyti daugiau prityrusių valiai, – tegu geriau sėdi pas mamą. Nes jis išėjęs į kalnus nuolat cyps ir vaitos, gadins ūpą visiems ir apsunkins darbą vadovui. Išmintingumas, atsargumas, pasiryžimas, valia, atsižvelgimas į sąkeleivius, – būtiniausios dvasios savybės, be kurių negali eiti į kalnus.

Pagaliau, einąs į kalnus turi mokėti gamtą jausti. Be *gamtos pajautimo* kalnų keliauninkas bus panašus į tą valkatą, kuris tik ieško progos ką nors padegti.

10. Kiekviena kelionė į kalnus reikalauja fizinių jėgų, todėl einąs į juos privalo turėti ir reikalingų fizinių savumų. Visų pirma, alpinistas privalo turėti sveiką širdį ir sveikus plaučius, kitaip – iš kalnų jis gali nebegrįžti. Reikia atsiminti, kad kopiant į kalną dirba visas kūnas, – ne tiktai kojos, pečiai, rankos, bet ir visa muskulatūra, šlaunys, krūtinė, pilvas ir visi pajautimo organai. Sveiki kaulai, raumenys, gyslos, krimzlės, sveikas kraujas ir jo sveikas tekėjimas, sveika oda – visa tai alpinistui taip pat reikalinga, kaip ir geros akys, ausys, palytėjimo pajautimas. Ypač turi būti sveiki nervai. Sveikus nervus kelionė į kalnus sustiprina, kaip ir kitus kūno organus, bet pairę nervai kalnuose gali visiškai ištižti. Pagaliau kiekvienas alpinistas turi būti, kaip vokiečiai sako, „Schwindelfrei“, – žiūrint iš aukšto į bedugnę, turi jam galva nesisukti. Tai yra būtiniausioji sąlyga.

11. Ir turėdamas aukščiau minėtus fizinius bei dvasinius savumus, negali iš karto leistis į kalnų kelionę. Alpinistai gyvena principu: „erst wägen, dann wagen“, pirma apsvarstyti, paskum pasiryžti. Niekuomet neprivalai eiti į kalnus vienas, nors ir į lengviausią kelionę, – kalnuose kas minutė, kas žingsnis gali kokia nelaimė ištikti. Niekuomet neprivalai panorėti pasiekti daugiau, negu jėgos leidžia. Eidamas su draugais privalai klausyti daugiau prityrusio nurodymų ir visiškai pasiduoti jo vadovavimui. Eidamas į sunkesnę kelionę turi būti pasiruošęs. Visų pirma, turi jau turėti šiokią tokią techniką, išbandęs savo jėgas. Ir antra – turi turėti įsigijęs reikalingą kalnų kelionei „amuniciją“. Daugumas kalnų nelaimių ir ištinka todėl, kad žmonės leidžias į kelionę atitinkamai nepasiruošę. Pasileisdami pirmą kartą į kalnų kelionę, niekuomet neikite vieni, be prityrusio draugo, be vado. Kalnai – rūstūs ir negailestingi. Jie šykštūs dovanoms. Ir retai jie kada dovanoja neužtarnautą dovaną – gyvybę… Jie mėgsta aukas ir ypač žmogaus gyvybės pavidalu!

12. Šveicarai, italai, austrai, vokiečiai turi gerai organizuotas alpinistų sąjungas. Tos sąjungos turi pristačiusios daug bakužių kalnuose, kuriose galima pernakvoti, gauti maisto, sušilti. Tos sąjungos taiso ir tiesia takus per kalnus, leidžia gerus žemėlapius, specialią literatūrą. Kelionė po Vakarų Europos kalnus dėl tų sąjungų pasidarbavimo dabar yra žymiai palengvinta. Bet ir jų darbo vaisiais reikia mokėti pasinaudoti.

Didelio džiaugsmo, neaprėpiamos laimės suteikia kalnai, bet ir jų pavojai žmogui – nesuskaitomi… (B. S., „Apie alpinizmą“, in: *Lietuvos studentas*, Kaunas, 1930-10-15, Nr. 3, p. 5).